

แนวทางพัฒนางานด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล*

อัมราวัฒน์ จารพวงศ์ปรีดา¹

(วันที่รับบทความ: 12 ตุลาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 31 ตุลาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 15 พฤศจิกายน 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล และเสนอแนวทางในการพัฒนางานด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนระดับสถานีตำรวจในยุคดิจิทัล พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล มีดังนี้ (1) พนักงานสอบสวนขาดแคลนกับปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นและมีรูปแบบที่ยุ่งยากซับซ้อนขึ้น (2) ขาดทักษะองค์ความรู้ด้านการสอบสวนคดีอาญาตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ และข้อจำกัดทางเทคโนโลยี และ (3) งบประมาณในการสนับสนุนงานสอบสวน สำหรับแนวทางในการพัฒนางานด้านการสอบสวนในยุคดิจิทัล ควรเริ่มจากผู้เสียหาย แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พิจารณานำแนวทางในการสอบสวนคดีแต่ละประเภทมาประยุกต์ใช้ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน รับผลรายงานจากกองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ รับข้อมูลจากระบบสารสนเทศตำรวจ ยื่นคำร้องคัดฟ้องฝากขัง ขอบหมายค้น หมายจับ สรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมมีความเห็นให้หัวหน้าสถานีตำรวจ ผู้บังคับบัญชาตรวจและพิจารณา หลังจากนั้นนำสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอให้แก่พนักงานอัยการ และส่งฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ทั้งประสานงานในหน่วยงานที่อาจจะเกี่ยวข้อง โดยทุกขั้นตอนจะเป็นระบบออนไลน์ถึงข้อมูลผ่านฐานข้อมูลกลาง จัดเก็บข้อมูลเข้าด้วยกันเป็นระบบเดียว นำเข้าข้อมูลในระบบได้แบบทันที เป็นข้อมูลที่มีความปลอดภัยและโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่

คำสำคัญ: การพัฒนางานสอบสวน, พนักงานสอบสวน, ยุคดิจิทัล

* บทความวิชาการ กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

¹ อาจารย์ กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, E-mail: hanong42588@gmail.com

The Guidelines on Inquiry Section Development Among Inquiry Officers in the Digital Age*

Amrawat Jarupongpreeda¹

(Received: October 12, 2023; Revised: October 31, 2023; Accepted: November 15, 2023)

Abstract

The objectives of this academic article were to analyze factors affecting the performance of inquiry officers in the digital age, and propose guidelines for developing the inquiry work of police station level inquiry officers in the digital age. It was found that the factors affecting the performance of inquiry officers in the digital age were as follows: (1) A shortage of inquiry officers with the increasing number of cases and more complicated pattern, (2) Lack of skills and knowledge in criminal inquiry according to the principles of forensic science and technological limitations and (3) The budget to support inquiry work. For guidelines for developing inquiry work in the digital age should start with the victim, report a complaint to the inquiry officers, consider adopting guidelines for inquiry each type of case, apply in inquiry officers gather evidence, receive report results from the Police Forensics Division, receive information from the police information system, submit a request to defer the detention case, request a search warrant, an arrest warrant, summarize the investigation files and give opinions to the police station chief, supervisor inspects and considers. After that, the inquiry file and opinions will be presented to the prosecutor and submit the case to the court. Both coordinate with agencies that may be involved with every step being an online system linking information through a central database. Store data was together into a single system and import data into the system immediately. It is information that is safe and transparent and can be verified and used through officers' computers and mobile phones.

Keywords: Development of Inquiry Work, Inquiry Officers, Digital Age

* The Article from Faculty Division, Police Education Bureau, Royal Thai Police

¹ Lecturer Faculty Division, Police Education Bureau, Royal Thai Police, E-mail: hanong42588@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในลักษณะสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลอินเทอร์เน็ตได้ง่าย ก่อให้เกิดอาชญากรรมเทคโนโลยีจำนวนมาก ทั้งนี้พบว่าคดีหลอกลวงบนโลกออนไลน์ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 จนถึงวันที่ 8 กรกฎาคม 2566 เกิดขึ้นประมาณ 291,000 คดีทั่วประเทศ ความเสียหายรวมมูลค่าประมาณ 40,221 ล้านบาท สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้มีคำสั่งที่ 182/2566 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2566 เรื่องการรับแจ้งความร้องทุกข์ การบริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สปอส.ตร.) ได้กำหนดลักษณะคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ไว้ 14 ประเภทคดี (Pimphanchaiyaboon, 2023)

จากสถิติรายงานการรับแจ้งความออนไลน์ ผ่านระบบการรับแจ้งความออนไลน์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผ่านเว็บไซต์ <https://www.thaipoliceonline.com> พบว่าประเภทคดีที่น่าสนใจและพบบ่อย (Somploy, 2023) ได้แก่ ประเภทคดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน และหลอกลวงให้รักแล้วลงทุน มีวิธีการหรือรูปแบบที่จะเหมือนกันเกือบทุกคดี โดยคนร้ายนำเอารูปของบุคคลอื่น ที่มีรูปร่าง หน้าตาดี น่าเชื่อถือ สร้างเป็น Profile ตัวเอง ในสื่อโซเชียลต่าง ๆ เช่น Tinder, Omi, Bumble, Grindr, Facebook Dating, Yami, Coffee Meets Bagel เป็นต้น คนร้ายจะแฝงตัวอยู่ในแอปพลิเคชันดังกล่าว เลือกเหยื่อฐานะดี จากนั้นจะพูดคุยกับเหยื่อโดยใช้คำพูดเสมือนเป็นคนรัก จนทำให้เหยื่อหลงรัก หลงเชื่อ รูปแบบการหลอกลวง ถ้าเป็นคดีประเภทหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน คนร้ายจะแอบอ้างว่าเป็นทหารอยู่ในประเทศที่มีการสู้รบ ไม่สามารถใช้จ่ายเงินได้ หากไม่ต้องการปฏิบัติหน้าที่ให้จ้างคนอื่นมาแทน ทำให้เหยื่อสงสาร หรือแอบอ้างว่าเป็นนักธุรกิจ อยากใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเหยื่อ หลอกจะส่งของมีค่ามาให้ก่อน หลังจากนั้นจึงถูกหลอกลวงให้โอนเงินเป็นค่าภาษี ค่าปรับ หรือชำระค่าอื่น ๆ โดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร ซึ่งเป็นบัญชีม้า จนถึงแถว 5-6 จากนั้นก็โอนไปยังบัญชีของกลุ่มผู้ขายสินค้าอยู่บริเวณชายแดนประเทศไทย เพื่อเปลี่ยนเงินเป็นสินค้า เข้าไปส่งให้แก่พ่อค้าแม่ค้าในประเทศเพื่อนบ้าน หรือโอนไปยังร้านรับแลกเงินในประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนคดีประเภทหลอกลวงให้รักแล้วโอนลงทุน คนร้ายจะพยายามพูดอวดอ้างสรรพคุณว่า ได้เทรดหุ้น หรือค่าเงินสกุลดิจิทัล ได้กำไรเป็นจำนวนมาก โดยจะแสดงภาพจากกระดานเทรดให้เหยื่อดู ซึ่งภาพนั้นเป็นเว็บที่กลุ่มคนร้ายเขียนขึ้นเอง พูดชวนจนเหยื่อร่วมลงทุนด้วย ให้ไปเปิดบัญชีแพลตฟอร์ม ชื่อขายเหรียญเงินสกุลดิจิทัล เช่น Binance, Bitkub, Bittaza เมื่อสมัครแล้วมีการซื้อเหรียญ หลังจากนั้นจะให้เหยื่อโอนไปลงทุนยังบริษัทที่แนะนำ โดยคนร้ายจะส่งลิงก์เว็บบริษัทนั้นมาให้ โดยเป็นเว็บที่กลุ่มคนร้ายสร้างขึ้นมาเช่นกัน ไม่นานก็จะแจ้งว่าได้กำไร โดยมีเหรียญถูกโอนเข้าไปในบัญชีของเหยื่อให้ไปถอนเงินสด เมื่อถอนเงินได้ก็ยืนยันใจว่าลงทุนและได้กำไรพร้อมกับคนรักของตนที่เป็นคนร้ายนั้นจริง จะได้รับกำไรประมาณ 1-3 ครั้ง แล้วจะชวนลงทุนมากขึ้นหลังจากนั้นก็ไม่สามารถถอนกำไรที่กลุ่มคนร้ายอ้างว่าเหยื่อ

ได้รับแล้ว แล้วยังให้โอนเงินค่าปลดสื่อกับบัญชีค่าเสียภาษีเงินได้เพิ่มอีก กว่าจะรู้ว่าถูกหลอกลวงก็หมดเงินไปจำนวนมาก ซึ่งเงินดิจิทัลเหล่านี้จะถูกโอนไปยังกระเป๋าดิจิทัลที่คนร้ายสร้างขึ้น จากกระเป๋า 1 ไปเรื่อย ๆ มากกว่า 10 กระเป๋า แล้วคนร้ายจะหาทางเอาเหรียญออกมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ

ความสำคัญของปัญหา

การก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Silpsuk, 2023) เปรียบดังโรคระบาด สื่อสังคมทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใด ฐานะใด สถานะใดในสังคมก็มีความเสี่ยงเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น สื่อสังคมทางออนไลน์ เป็นช่องทางใช้เป็นพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเหยื่อ คนร้ายและเหยื่อมีโอกาสที่จะพบกันได้ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาศัยการสร้างตัวตนให้น่าเชื่อถือผ่านทางสื่อ โดยอาจทั้งจริงหรือปลอมผ่านทางการใช้ชื่อที่ใช้นามแฝง สร้างภาพลักษณ์ อาชีพ สถานะในโลกออนไลน์ ลักษณะการพิมพ์ข้อความ การเข้าเว็บไซต์บ่งบอกถึงพฤติกรรมการใช้งาน การขึ้นขอบเพจ หรือการแบ่งปันข้อความ จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาจากแหล่งข้อมูลเปิดที่สามารถค้นหาได้เอง เช่น การแสดงความคิดเห็น ข้อความ รูปภาพหรือวิดีโอ ประกอบกับแหล่งข้อมูลปิด เช่น ฐานข้อมูลของกรมการปกครอง ฐานข้อมูลการเปิดบัญชีของธนาคาร บันทึกการใช้งานเว็บไซต์ ฯลฯ โดยยึดหลักของ “ห่วงโซ่การคุ้มครองพยานหลักฐาน” จะประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการรวบรวมหลักฐาน การขนย้ายหลักฐาน การจัดเก็บหลักฐาน และการจัดเก็บหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ นำไปใช้ยืนยันในชั้นศาล หลักฐานเหล่านี้จึงต้องได้รับการจัดการอย่างระมัดระวังรอบคอบ หลีกเลี่ยงข้อกล่าวหาที่ว่าเป็นการปลอมแปลงหลักฐานขึ้นมา เมื่อภัยคุกคามทางอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเข้ามามีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน และอาจจะตกเป็นเหยื่อ ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือ ชีวิต ร่างกาย จึงต้องมาแจ้งความร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับคนร้ายตามกฎหมาย

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนหมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) คือ ผู้ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อจะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ เริ่มตั้งแต่ ผู้เสียหายร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษจนสอบสวนเสร็จและสรุปความเห็นสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานอัยการส่งฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป พนักงานสอบสวนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในงานด้านการสอบสวน ซึ่งการที่พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพียงใดนั้น

ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนที่ได้เคยผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ประกอบกับประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

รูปแบบและมาตรฐานในการสอบสวนที่รวดเร็ว ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (1) พนักงานสอบสวน ต้องมีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการสอบสวนเป็นอย่างดี (2) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต (3) นำเทคโนโลยี มาใช้ในการติดต่อประสานงาน (4) วางระบบงานในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน (5) ร่างสรุปรายงานการสอบสวนไว้อย่างรัดกุม (6) เร่งรัดสรุปสำนวนการสอบสวน

รูปแบบและมาตรฐานในการสอบสวนที่เป็นธรรม เน้นที่ตัวพนักงานสอบสวนในการทำสำนวน การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องกระทำ อย่างตรงไปตรงมา โปร่งใสตรวจสอบได้ ปราศจากอคติไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ใช้วิธีการทรมาน ขู่เข็ญหรือหลอกลวง หรือโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตามแต่อย่างใด และไม่ เคยมีกรณีถูกร้องเรียน ขณะปฏิบัติหน้าที่หรือถูกเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนรับผิดชอบในคดี รูปแบบและมาตรฐานในการสอบสวน ที่เป็นธรรม ควรมีดังต่อไปนี้ (1) มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (2) พนักงานสอบสวน ต้องวางตัวเป็นกลาง (3) พนักงานสอบสวนต้องไม่เลือกปฏิบัติ (4) พนักงานสอบสวนต้องมีใจและ ประสิทธิภาพในการสอบสวน (5) พนักงานสอบสวนไม่เคยมีกรณีถูกร้องเรียนในการปฏิบัติหน้าที่ (Khundiloknattawasa, Yoddamnoen and Nakphoung, 2020) จะเห็นได้ว่าปัญหาพนักงานสอบสวนขาดความรู้ ความชำนาญ ไม่สามารถติดตามร่องรอยผู้กระทำผิดต่างๆทางเทคโนโลยีได้ และพนักงานสอบสวนได้ใช้ดุลยพินิจ ว่าไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้แล้ว จึงเห็นควรงดการสอบสวนไป หากกระทรวงยุติธรรมเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมได้เปิดหลักสูตรอบรมเจ้าพนักงานพัฒนาศักยภาพหลักในการสอบสวนในคดีเกี่ยวกับเทคโนโลยี แต่ละประเภท อาจส่งผลให้เพิ่มทักษะการหาพยานหลักฐานเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับคนร้ายได้

แนวคิด ทฤษฎี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341, 342 และ 343 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 342 ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือผู้ถูกกระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 343 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำการด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (1) โดยทุจริตหรือ โดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอม ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้บริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นพบว่า กฎหมาย ระเบียบข้างต้นที่ได้กล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับการรับแจ้งความออนไลน์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากที่สุด

แนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Pimphanchaiyaboon, 2023) หมายความว่า การกระทำหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สินบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย หรือกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ

ยุคดิจิทัล (Khamsamart, Kuljittri and Chanthapala, 2020) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว ในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสารภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา

วิเคราะห์แนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความน่าเชื่อถือ (Silpsuk, 2023)

1. หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการเงิน คือบันทึกการใช้งานบัญชีธนาคาร ระบุ วันเวลา จำนวนเงิน ในรายการฝากถอนโอน (Online Transaction), IP Address ของบันทึกการใช้งานบัญชีอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง ภาพกล้องวงจรปิดการเบิกถอนเงินออกจากบัญชี รวมไปถึงข้อมูลการเปิดบัญชี (Know Your Customer) ที่ระบุข้อมูลของผู้เปิดบัญชีไว้ เช่น ชื่อ นามสกุล อีเมล เบอร์โทรศัพท์ อาชีพ เงินเดือน ข้อมูลอื่น จะต้องมีการรวบรวมจากผู้ให้บริการ ธนาคาร อินเทอร์เน็ต ซึ่งใช้ระยะเวลาดำเนินการนาน

2. หลักฐานที่คนร้ายทิ้งเอาไว้ในระบบอินเทอร์เน็ต (Digital Foot Print) คือ พฤติกรรมที่คนร้ายกระทำก่อนลงมือก่อเหตุ แผนประทุษกรรมในครั้งก่อน ได้ทิ้งร่องรอยไว้ในระบบอินเทอร์เน็ตที่เป็นระบบเปิดเจ้าหน้าที่สามารถค้นหาได้ แต่พยานหลักฐานชนิดนี้มักถูกมองข้าม เนื่องจากขาดกำลังพลที่มีความชำนาญ และใช้เวลาในการรวบรวม โดยจะขอยกตัวอย่าง เช่น คนร้ายโพสต์ข้อความ “ขอเชิญทำงานเสริม หาเงินง่าย

ได้วันละ 1,500 บาท” สนใจทักไลน์ “Robber58” พยานหลักฐานที่เกิดขึ้น คือ โพสต์ที่มีรายละเอียดข้อความ พูดถึงรายได้และจำนวนเงิน บัญชีติดต่อกับ Line ที่ชื่อว่า “Robber58” โดยคนร้ายจะหลอกให้ทำภารกิจ ชื่นชอบเพจ หรือการแบ่งปันข้อความในสื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น Shopee หรือแฟนเพจ ออกอุบายให้ทำภารกิจ แอปอย่างสินค้าอื่น ชักชวนให้เข้ากลุ่มไลน์ พูดคุย ชักชวนหลอกให้เหยื่อลงทุนด้วยการโอนเงินจำนวนหนึ่ง เข้าระบบเพื่อรักษายอดเงินรางวัล หรือเพื่อเป็นการประกันราคาสินค้า คนร้ายอีกกลุ่มก็จะสร้างระบบปลอม เพื่อทำการแสดงผลการโอนเงินในระบบว่า ได้เก็บเงินของเหยื่อนั้นไว้ในระบบแล้ว โดยมีรางวัล หรือ ค่านายหน้าของกลุ่มคนร้ายได้ทำปลอม หลอก กรอกข้อมูลปลอมหรือแสดงผลปลอม เพื่อให้เหยื่อหลงเชื่อว่า จะได้เงินจากระบบนี้ที่ไม่ได้อยู่จริงโดยช่วงแรกอาจจะทยอยจ่ายเงินให้ครั้งละไม่มากโดยนำเงินจากเหยื่อ รายอื่นมาปันให้ เมื่อเหยื่อหลงเชื่อจึงเพิ่มเงินลงทุน แล้วเมื่อเหยื่อต้องการจะนำเงินรางวัลดังกล่าวออกมา จะถูกคนร้ายใช้อุบายให้โอนเงินเพิ่ม เช่น เหยื่อทำผิดขั้นตอน เรื่องภาษีที่ต้องจ่าย หรือค่าปรับจากการที่ทำ ผิดระเบียบ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถนำเงินออกมาได้ พิจารณาจากกรณีดังกล่าว สามารถสืบสวนสอบสวนต่อไป จากข้อความ “งานออนไลน์รายได้ 25,000 บาท” และ “Robber58” โดยสืบค้นใน Google, TIK TOK, Facebook, Shopee เพื่อหาร่องรอยการกระทำผิด (Digital Foot Print) พบว่าเคยโพสต์ในลักษณะนี้เป็นประจำทุกวัน เป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยโพสต์ครั้งแรกนั้นมีข้อมูลนำไปสู่ หมายเลขบัญชี หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ หมายเลข “094479593X” สามารถสืบหาความเชื่อมโยงกับสื่อต่าง ๆ ด้วยการค้นหาหมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ลงทะเบียนกับระบบด้วยเทคนิคการลืมรหัสผ่าน (Forget Password) เก็บไว้เป็นข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ สามารถเชื่อมโยงหรือสืบสวนข้อมูลกับพยานหลักฐานทางการเงิน เพื่อขยายวงทางการสืบสวนสอบสวน ระบุจำนวนผู้กระทำความผิด

3. หลักฐานทางทะเบียนที่เจ้าหน้าที่สามารถสืบค้นได้จากหน่วยงานหรือหน่วยราชการ เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลการจดทะเบียนรถจากกรมการขนส่ง ข้อมูลระบบ CRIME ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลการจดทะเบียนบริษัท กรมการค้า กระทรวงพาณิชย์ ข้อมูลการจดทะเบียนซิมการ์ดของผู้ให้บริการ โทรศัพท์ เป็นต้น จากกรณีตัวอย่าง หมายเลข “094479593X” นี้จดทะเบียนโดย นาย ชื่น หลบหนี (นามสมมติ) ระบบเดิมเงิน ของผู้ให้บริการโทรศัพท์ DEF ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบัญชีธนาคารที่คนร้ายให้กับเหยื่อในการ โอนเงิน เป็นคนละบัญชี ทำให้ทราบว่า น่าจะมีคนร้ายมากกว่า 1 คน ร่วมกันก่อเหตุ

จากหลักฐานข้างต้นเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกัน จากการตั้งสมมติฐานโดยใช้พยานหลักฐาน ที่คนร้ายทิ้งไว้ในระบบอินเตอร์เน็ต เป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนโดยอาศัยพยานหลักฐาน ทางระบบการเงิน และข้อมูลจากหน่วยงานในการสนับสนุน หากแบ่งตามช่วงเวลาก่อนและหลังเกิดเหตุ จุดเชื่อมความสัมพันธ์ของคนร้ายเริ่มจากเส้นทางการเงิน แต่หากพิจารณาเข้าไปในโพสต์จะพบความสัมพันธ์ ในสื่อออนไลน์ จะมีบัญชีใช้ชื่อว่า “Assist 58” เข้ามาแสดงความเห็นชักจูง แสดงว่าอาจจะมีอีก 1 คน ร่วมด้วย

ในการตรวจสอบ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์คอยช่วยเหลือ แต่การพิสูจน์ทราบตัวบุคคลอาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่าบัญชีออนไลน์ได้ เนื่องจากคนร้ายหนึ่งคนสามารถทำได้หลายหน้าที่ จึงควรมีการสร้างแผนภูมิหรือภาพจำลองบัญชีออนไลน์ บางทีตรวจสอบเส้นทางการเงิน อาจพบว่า มีการโอนเงินต่อไปยังบัญชีปลายทาง จำนวน 5 บัญชี ก่อนนำเงินออก พิจารณาจะเห็นว่าข้อมูลทางการเงินนั้นไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่คนร้ายทิ้งไว้ในระบบอินเทอร์เน็ต จึงมีความจำเป็นที่จะสืบสวนจากฐานข้อมูลอื่นประกอบ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลการจดทะเบียนจากกรมการขนส่ง ข้อมูลการจดทะเบียนหมายเลขโทรศัพท์ ข้อมูลบันทึกการทำธุรกรรมออนไลน์จากธนาคาร โดยมีโปรแกรมช่วยในการทำงานกับข้อมูลที่มีปริมาณมาก ให้ง่ายขึ้น เช่น iTools ที่ใช้เพื่อหาความเชื่อมโยง และช่วยทำแผนภูมิความเชื่อมโยงมองเห็นภาพที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่กระบวนการสอบสวนขั้นตอนการแจ้งข้อกล่าวหา

รูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่ยุ่ยากซับซ้อน ตัวอย่าง

1. กลุ่มคนร้ายหลอกให้ร่วมลงทุนธุรกิจ ผู้เสียหายหลงเชื่อได้โอนหวังเพื่อได้ผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงกว่าสถาบันการเงิน ช่วง 2-3 งวดแรก ผลตอบแทนอาจจะดี จึงลงทุนมากขึ้นๆ จนเข้าทางกลุ่มคนร้ายแล้วโยกเงินดังกล่าวผ่านบัญชีม้าไปหลายๆบัญชีแค่เพียงไม่กี่นาที หลังจากนั้นก็แปลงเป็นเงินสดดิจิทัลแล้วนำเอาไปฟอกเงินผ่านเว็บไซต์การพนันออนไลน์ที่มีเครือข่ายหลักอยู่ต่างประเทศ เป็นต้น พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ทำงานภายใต้ข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นจำนวนคน เครื่องมือหรืองบประมาณ การประสานงานและสนับสนุนระหว่างภายในหน่วยหรือนอกหน่วย จากคดีใหญ่ข้างต้น อาจจะเข้ามาตรงกับพนักงานสอบสวนเวรใหม่ ยศร้อยตำรวจโท ซึ่งเขาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบและทำงานเพียงลำพัง ต้องรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นรายการเคลื่อนไหวของบัญชีม้าที่ใครก็สามารถเปิดได้จากสถาบันทางการเงิน ติดตามสอบปากคำผู้เสียหาย พยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาจจะไม่ได้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง (Puethongkam and Ruangwiwatroj, 2023) เส้นทางการเดินของสำนวนการสอบสวนจะเริ่มด้วยการรับแจ้งความ และสิ้นสุดที่การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

2. กรณีศึกษาคดีลี้ลับคู่เงินในบัญชีธนาคารผู้เสียหาย พุทธิการณ์แห่งคดี เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2566 เวลาประมาณ 11.41 น. คนร้ายได้ใช้หมายเลขโทรศัพท์ส่งข้อความมายังหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เสียหายว่า “Lion Air ขอมอบเที่ยวบินฟรีให้ 1 ใบ พร้อม แบนลิงก์เว็บไซต์ <http://dn9.cc>” ผู้เสียหายหลงเชื่อจึงได้กดเข้าไปในลิงก์ดังกล่าวพบว่า โฆษณาสหภาพพิเศษของสายการบิน ลักเกอร์ได้มีคนร้ายเป็นชายโทรศัพท์มาหาผู้เสียหายกล่าวอ้างว่า เป็นเจ้าหน้าที่จากสายการบินแจ้งว่า ผู้เสียหายได้ตัวเครื่องบินฟรีจำนวน 1 ที่นั่ง ต้นทางเชียงใหม่ ปลายทาง ดอนเมือง ให้เพิ่มเพื่อนไปยังแอปพลิเคชันไลน์ ผู้เสียหายพบว่าลักษณะแพลตฟอร์มและรูปแบบการโฆษณามีความน่าเชื่อถือเป็นของสายการบิน จึงเข้าไปกรอกข้อมูลส่วนตัวในลิงก์เว็บไซต์ที่แนบมากับข้อความข้างต้น โดยระหว่างนั้นคนร้ายได้ชวนผู้เสียหายพูดคุยโดยตลอด

หลังจากนั้น ผู้เสียหายได้รับข้อความจากธนาคาร ว่าเงินในบัญชีธนาคาร จำนวน 5 บัญชีถูกโอนไปยังบัญชีอื่น รวมมูลค่า 1,200,000 บาทเศษ เมื่อทราบว่าถูกหลอกลวงผู้เสียหายจึงได้เดินทางไปสถานีตำรวจใกล้บ้าน เพื่อแจ้งความร้องทุกข์ โดยพนักงานสอบสวนได้ซักถามปากคำ พร้อมบอกให้ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ www.thaipoliceonline.com เมื่อได้หมายเลขการร้องทุกข์ หรือเคสไอดีแล้ว เบื้องต้นพนักงานสอบสวนได้อายัดบัญชีม้าแฉกหรือทอดที่ 1 ไว้และสอบสวนปากคำ จากนั้นได้ส่งสำนวน การสอบสวนมายัง กองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 4 ซึ่งรับผิดชอบ พื้นที่ภาคเหนือ เพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับคนร้ายที่ได้ร่วมกระทำผิด

แนวทางการสืบสวนสอบสวนคดีดังกล่าว โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน วิเคราะห์ จากแผนประทุษกรรม พบว่า การหลอกลวงในครั้งนี้จะอ้างเป็นบุคคลหรือบริษัทที่น่าเชื่อถือ โดยคดีนี้ เป็นการมอบสิทธิพิเศษตัวเครื่องบินฟรี จำนวน 1 ที่นั่ง ของสายการบินไลออนแอร์ ด้วยการส่งข้อความ เข้าโทรศัพท์มือถือของประชาชนทั่วไป หากเหยื่อหลงเชื่อจะเข้าไปกดลิงก์เว็บไซต์ที่แนบมา คนร้ายจะ ทราบทันทีว่าเหยื่อกดลิงก์แล้ว คนร้ายจะโทรหาเหยื่อโดยตรง แล้วหลอกให้เพิ่มเพื่อนในทางแอปพลิเคชันไลน์ แล้วคนร้ายจะหลอกให้เข้าไปกดลิงก์เว็บไซต์ที่คนร้ายสร้างขึ้น เพื่อจะได้เข้าควบคุมโทรศัพท์มือถือเหยื่อ ด้วยการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน รีโมทคอนโทรล Teamviewer, AirDroid, Inkwire Screen Share เป็นต้น จากการตรวจสอบเส้นทางการไหลของเงิน พบว่าหลังจากเงินถูกโอนออกมาจาก 5 บัญชีแล้ว ถูกโอนต่อ เป็นทอด ๆ ไปยังบัญชีม้าแฉกที่ 5 ภายในระยะเวลา 5 นาที แล้วจะพักในบัญชีพักเงินรอสั่งการจากหัวหน้า ว่าจะโอนเงินต่อไปยังบัญชีใด หรือเรียกว่าบัญชีนี้เป็นบัญชีโพยถวน ในวันถัดมาบัญชีม้าแฉกที่ 5 ได้โอนไปยัง บัญชีม้าแฉกที่ 6 และโอนเงินไปยังบัญชีม้าแฉกที่ 7 จำนวน 2 บัญชี เห็นได้ว่าแผนประทุษกรรมของคนร้าย มีการพัฒนา พนักงานสอบสวนจึงได้อายัดบัญชีทั้งหมดไว้ บัญชีม้าแฉกที่ 6 และ 7 จากนั้น รายงานการดำเนินคดี ฟอกเงินไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เพื่อขอให้วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน ที่ผิดปกติของผู้ต้องหาทั้งหมด และขอให้อายัดเงินในบัญชีดังกล่าวข้างต้นเพิ่มเติม แล้วได้มีหมายเรียก พยานเอกสารไปยังธนาคารของผู้เสียหายและผู้ต้องหาทั้งหมดเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ออกหมายจับ ผู้ต้องหาและได้จับกุมผู้ต้องหาทั้งหมดนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย

จากสถิติคดีหลอกลวงบนโลกออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีคำสั่งที่ 182/2566 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2566 เรื่องการรับแจ้งความร้องทุกข์ การบริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สปอส.ตร.) ทั้งสำรวจความพร้อมปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้สอดคล้อง กับยุคดิจิทัล เท้าทันกับสถานการณ์รูปแบบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล

ดังนั้นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล มีดังนี้

สถานภาพข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ประจำเดือน กุมภาพันธ์ 2566

ลำดับ	หน่วยงาน	รอง ผบก.(สอบสวน)			ผกก.(สอบสวน)			รอง ผกก.(สอบสวน)			สว.(สอบสวน)			รอง สว.(สอบสวน)			รวม		
		ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง	ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง	ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง	ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง	ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง	ตำแหน่ง	คนครอง	ว่าง
1	บชน.	0	0	0	103	103	0	238	238	0	524	521	3	1,771	684	1,087	2,636	1,546	1,090
2	ภ.1	3	3	0	101	101	0	160	160	0	306	306	0	1,087	454	633	1,657	1,024	633
3	ภ.2	3	3	0	58	58	0	162	162	0	311	311	0	1,032	362	670	1,566	896	670
4	ภ.3	3	3	0	67	67	0	232	232	0	409	409	0	1,490	699	791	2,201	1,410	791
5	ภ.4	3	3	0	101	100	1	237	237	0	395	395	0	1,543	797	746	2,279	1,532	747
6	ภ.5	3	3	0	75	75	0	164	164	0	287	287	0	1,033	486	547	1,562	1,015	547
7	ภ.6	3	3	0	61	61	0	142	142	0	211	210	1	886	399	487	1,303	815	488
8	ภ.7	3	3	0	74	74	0	139	137	2	272	272	0	907	360	547	1,395	846	549
9	ภ.8	3	3	0	39	39	0	148	148	0	295	294	1	925	365	560	1,410	849	561
10	ภ.9	3	3	0	42	42	0	151	151	0	265	264	1	915	541	374	1,376	1,001	375
11	บช.ภ.	0	0	0	50	50	0	120	120	0	144	144	0	346	177	169	660	491	169
12	บช.ปส.	0	0	0	12	12	0	22	22	0	13	13	0	30	13	17	77	60	17
13	สตม.	0	0	0	4	4	0	6	6	0	20	20	0	68	28	40	98	58	40
14	บช.สอท.	0	0	0	5	5	0	75	75	0	75	75	0	225	92	133	380	247	133
รวม		27	27	0	792	791	1	1,996	1,994	2	3,527	3,521	6	12,258	5,457	6,801	18,600	11,790	6,810

ข้อมูล ณ วันที่ 27 ก.พ.66

ภาพที่ 1 สถานภาพกำลังพลพนักงานสอบสวน

ที่มา : กองอัตรากำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2566

1. พนักงานสอบสวนขาดแคลนกับปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นและมีรูปแบบที่ยุ่ยากซับซ้อนขึ้น

ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อปริมาณที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ถึงแม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่สอบสวนในปัจจุบัน พนักงานสอบสวนจะได้รับสิทธิประโยชน์ทั้งเงินประจำตำแหน่งและเงินค่าตอบแทนการทำสำนวนการสอบสวนอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่าข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่กลับมีค่านิยมเลือกที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในสายงานอื่น ทำให้พนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่รับคำร้องทุกข์และทำสำนวนการสอบสวนในคดีอาญา ไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด จากประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสอบสวนมานานพบว่าการจัดสรรพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจยังไม่เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับจำนวนคดีที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร

2. ขาดทักษะองค์ความรู้ด้านสืบสวนสอบสวนคดีอาญาตามหลักนิติวิทยาศาสตร์/ข้อจำกัดทางเทคโนโลยี

พนักงานสอบสวนยุคดิจิทัลควรมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ (Khammart, Kuljittri and Chanthapala, 2020) จะเกิดขึ้นจาก

2.1 การปรับมุมมอง เปิดใจยอมรับแนวคิดที่ทำให้ผลลัพธ์นั้นต่างไปจากเดิม จะนำพนักงานสอบสวนไปสู่มิติการสอบสวนในรูปแบบใหม่ที่กว้างขึ้น

2.2 การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่เร็ว มักจะพบข้อผิดพลาด และนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาเป็นรูปธรรมได้เร็วขึ้นตามไปด้วย

2.3 เมื่อพนักงานสอบสวนพบข้อผิดพลาดแล้ววิเคราะห์เรียนรู้ นำไปพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้ก้าวหน้า ไม่หยุดอยู่กับที่หรือถอยหลัง

2.4 ความรู้ไม่มีวันสิ้นสุดและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต แต่พนักงานสอบสวนต้องมีทัศนคติใฝ่เรียนรู้ หาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อสร้างระบบอย่างต่อเนื่องอันเป็นปัจจัยไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

หลังจากมีการก่อตั้งกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยให้เจ้าพนักงานจากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้วางร่างหลักสูตรอบรมเจ้าพนักงานพัฒนาศักยภาพหลักในการสอบสวนในคดีเกี่ยวกับเทคโนโลยีแต่ละประเภท อย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถวิเคราะห์ติดตามร่องรอยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้ (Pimphanchaiyaboon, 2023)

3. งบประมาณในการสนับสนุนงานสอบสวน

จากประสบการณ์ผู้เขียนที่เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนเป็นระยะเวลา 5 ปี และปัจจุบันทำหน้าที่เป็นอาจารย์ทำหน้าที่สอนวิชาการสอบสวนคดีอาญาให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้รับการอบรมว่า เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการสอบสวนคดีอาญา มีค่าใช้จ่ายอยู่หลายอย่าง เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษพิมพ์ ค่าหมึกพิมพ์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนจะต้องนำเงินส่วนตัวไปใช้จ่าย นอกจากนั้นยังมีปัญหาค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถเบิกจ่ายจากทางราชการได้ เช่น ค่าเดินทางไปผัดฟ้อง ผ่าขัง การเดินทางไปส่งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของกลางไปตรวจพิสูจน์หาพยานหลักฐานทางดิจิทัล ที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ บางครั้งพนักงานสอบสวนก็ต้องจ่ายเอง เพื่อความสะดวกรวดเร็ว การส่งศพไปตรวจยังสถาบันนิติเวชวิทยา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารที่พักที่เดินทางไปส่งศพ หรือส่งของกลาง เหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเบิกจ่ายได้ และเงินตำแหน่งพนักงานสอบสวนต่ำกว่าพนักงานสอบสวนของหน่วยงานอื่น

การพัฒนางานด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนระดับสถานีตำรวจในยุคดิจิทัล

พยานหลักฐานทางดิจิทัล (Digital Evidence) คือพยานหลักฐานดิจิทัล หรืออาจเรียกพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ เป็นพยานหลักฐานรูปแบบใหม่ อยู่ในรูปของข้อมูลคอมพิวเตอร์ มีความสำคัญและประโยชน์ในการพิสูจน์การกระทำผิดที่เกี่ยวกับลักษณะของคดีหลากหลายฐานความผิด ทั้งในคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีที่เกี่ยวข้อง เช่น การฉ้อโกงออนไลน์ การค้าสื่อลามกอนาจารออนไลน์ การค้ายาเสพติด และคดีอื่น ๆ ทางออนไลน์ โดยมีพยานหลักฐานอยู่ในอุปกรณ์ดิจิทัล รวมถึงข้อมูลที่บ้านที่กักอยู่ในอุปกรณ์ดิจิทัล ได้แก่ อุปกรณ์ดิจิทัลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โทรศัพท์มือถือ Tablet I-Pad Smart Watch คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต

หลักการสืบสวนโดยใช้วิทยาการสมัยใหม่ การสืบสวนโดยใช้วิทยาการสมัยใหม่ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้ถูกพัฒนาไปมากทำให้รูปแบบอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เจ้าพนักงานจึงจำเป็นต้องสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดให้ได้โดยอาศัยวิทยาการอันทันสมัยสามารถตรวจพิสูจน์ ตัวผู้กระทำความผิดได้รวดเร็ว เป็นการประหยัดเวลาการสืบสวนให้สั้นลงและระบุตัวผู้กระทำความผิดแม่นยำขึ้น วิทยาการสมัยใหม่ที่มีบทบาทเพิ่มประสิทธิภาพคือ ระบบหลักฐานข้อมูลประวัติอาชญากร CDOS (Criminals Database Operating System) ประกอบด้วยระบบ ข้อมูลย่อย ได้แก่ ประกาศสืบจับประวัติอาชญากร ประวัติและคำหารูปพรรณ แผนประทุษกรรม คนพันโทษ ทรัพย์สินหาย (Tharathonpitak and Sinloima, 2020)

การสืบสวนสอบสวนสมัยใหม่ (Kongsuea, 2023) ในยุคดิจิทัลเน้นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยใช้กระบวนการหรือเทคนิคในการสืบสวนสอบสวนต่าง ๆ อันทันสมัยและมีการนำเทคนิคทางวิทยาศาสตร์มาใช้มากขึ้น สามารถอ้างตามหลักวิทยาศาสตร์และพิสูจน์ความถูกต้อง ผู้พิพากษาจะตัดสินคดีบนพื้นฐานความจริงและพยานหลักฐานที่มีอยู่ แบ่งเป็น การสืบสวนสอบสวนโดยใช้วิทยาการการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสืบสวนสอบสวนโดยใช้เทคโนโลยี เช่น การสืบค้นข้อมูลบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยง บุคคลในเครือข่าย

การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในงานสืบสวนสอบสวน มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อหาพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนการสอบสวนเช่น กล้อง CCTV เมื่อบันทึกไว้สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการสืบสวนสอบสวน สามารถบอกได้ถึง วัน เวลา สถานที่ สภาพแวดล้อม สิ่งของ อาวุธที่ใช้ตลอดจนพฤติการณ์ในการกระทำความผิดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในระดับประเทศ และสากล

ภาพที่ 2 การพัฒนาระบบงานสอบสวนในยุคดิจิทัล
ที่มา : โครงการสัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพผู้นำหน่วยระดับ ผู้บัญชาการ และ
ผู้บังคับการ หรือเทียบเท่าประจำปีงบประมาณ 2566

จากแผนภาพการพัฒนาระบบงานสอบสวนในยุคดิจิทัลนี้ ที่ได้นำมาเสนอเนื่องจากผู้เขียนอยู่ในฐานะ
คณะทำงานโครงการสัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพที่ผู้เขียนเสนอความเห็นให้ผู้ร่วมสัมมนาพิจารณาและร่วมวิเคราะห์
องค์ความรู้ด้านสืบสวนสอบสวนคดีอาญาตามหลักนิติวิทยาศาสตร์แล้วต้องก้าวข้ามข้อจำกัดทางเทคโนโลยี
ควรมีการพัฒนาระบบงานสอบสวนในยุคดิจิทัล เริ่มจากผู้เสียหาย แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
(Charoenbun, 2020) พิจารณานำแนวทางในการสอบสวนคดีแต่ละประเภท มาประยุกต์ใช้ในการสอบสวน
รวบรวมพยานหลักฐาน รับผลรายงานจากกองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ รับข้อมูลจากระบบสารสนเทศตำรวจ
ยื่นคำร้องคัดฟ้องฝากขัง ขอบหมายค้น หมายจับ สรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นให้หัวหน้า
สถานีตำรวจ ผู้บังคับบัญชาตรวจและพิจารณา หลังจากนั้นนำสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอ
ให้แก่พนักงานอัยการ และส่งฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ทั้งกระบวนการในหน่วยงานที่อาจจะเกี่ยวข้อง โดยทุกขั้นตอน
จะเป็นระบบออนไลน์ถึงข้อมูลผ่านฐานข้อมูลกลาง จัดเก็บข้อมูลเข้าด้วยกันเป็นระบบเดียว นำเข้าข้อมูล
ในระบบได้แบบทันที (Real Time) เป็นข้อมูลที่มีความปลอดภัยและโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ใช้งาน
ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่ โดยจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ดูแลศูนย์
แลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัล อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบดิจิทัล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การรวบรวมพยานหลักฐานทางเทคโนโลยีของพนักงานสอบสวนในยุคดิจิทัล มีความสำคัญต่อการสอบสวน ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนมาปฏิบัติหน้าที่ ให้สอดคล้องปริมาณคดีที่มากขึ้น เนื่องจากภาระปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และควรพัฒนางานสอบสวนตามหลักนิติวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีการบริหารจัดการทรัพยากร ด้านต่างๆ จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินคดี การสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากภาระงานของพนักงานสอบสวนนั้นสำคัญทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตรวจที่เกิดเหตุการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การประสานงานเรื่องเอกสารที่เกี่ยวข้อง จนถึงสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอต่อพนักงานอัยการ นอกจากนี้แนวทางที่มีประโยชน์ต่อกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่กำลังมีปัญหา อาทิ ปัญหาจากการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปัญหาการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจทางการเมือง ปัญหาด้านกระบวนการสอบสวน ปัญหาด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคประชาชน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กร ปัญหาความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนลดต่ำลง พนักงานสอบสวนจึงถือว่าเป็นกำลังพลหลักที่จะต้องอำนวยความสะดวกและคุ้มครองซึ่งสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นจตุรยุทธศาสตร์ ในการทำงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การทำงานของพนักงานสอบสวนมี กฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องมีความระมัดระวัง ความรอบคอบ ความละเอียด ความขยันหมั่นเพียร หรือแม้กระทั่งการเสียสละเวลาส่วนตัว พนักงานสอบสวนเองจะต้องรู้เท่าทันและเข้าใจถึงปัญหาดังกล่าว และพร้อมที่จะต่อสู้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ถาโถมเข้ามาด้วยความอดทน อดกลั้น หากพนักงานสอบสวนไม่รู้ถึงปัญหาดังกล่าว ก็ถือว่าตัวพนักงานสอบสวนเองคือส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ในวาระที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2560 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปองค์กรตำรวจไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ผู้เขียนจึงเสนอแนะข้อมูลเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. ในคดีความผิดทางเทคโนโลยีที่มีลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเข้าดำเนินการจับกุมตามกฎหมาย
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรทำข้อตกลงกับธนาคารเพื่อเร่งรัดจัดทำเอกสารคำขอเปิดบัญชีธนาคาร และรายการเคลื่อนไหวบัญชีมายังพนักงานสอบสวนโดยด่วน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินการ
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรทำข้อตกลงกับผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือในการเร่งรัดเอกสารคำขอเปิดการใช้บริการ และรายการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อการนำมารวบรวมพยานหลักฐาน

4. ควรแต่งตั้งพนักงานสอบสวนเพิ่มเติม โดยต้องมีจำนวนเพียงพอในการรองรับคดีการสอบสวนคดีทางเทคโนโลยีที่มีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน

5. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านการป้องกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- Charoenbun, K. (2020). *Handbook for Investigators According to the New Law, Volume 2*. Nonthaburi: 21 Century. (In Thai).
- Khamsamart, S., Kuljittri, S., and Chanthapala, K. (2020). Approaches to Educational Administration in the Era of Digital Disruption. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), pp.245 -259. (In Thai).
- Khundilkanathawasa, S., Yoddamnoen, C., and Nakpuang, E. (2020). Forms and Standards for Investigating Children and Youth in the Investigative Officer Level for Accuracy, Speed, and Fairness. *Chiang Mai Rajabhat Research Journal*, 21(1), 143-155. (In Thai).
- Kongsuea, P. (2023). *Investigation and arrest in the Digital Age of the Investigation Department, Taling Chan Police Station*. Superintendent Course, Class 142, Police College. (In Thai).
- Pimphanchaiyaboon, K. (2023). *Investigation and Investigation of Technological Crimes, Link Cases, Sucking Money from Accounts*. Superintendent Course, Class 142, Police College. (In Thai).
- Power Rate Division. Human RTP. (2023, February). *Status of Police Officers Have the Power and Responsibility to Inquiry The 1ST [Paper presentation]*. Bangkok: Royal Thai Police. (In Thai).
- Puethongkam, S., and Ruangwiwatroj, N. (2023). *Practical Investigation*. (p. 4). Bangkok: Nitithanasan Publishing House. (In Thai).
- Silpsuk, P. (2023). *Technology Crime Investigation and Collection of Electronic Evidence That Affects the Trial*. Superintendent Course, Class 142, Police College. (In Thai).
- Sonploy, W. (2023). *Reasons Why People Are Victims. and Problems and Obstacles in Making the Case Tricking Someone Into Loving You and Then Transferring Money or to Invest (Romance Scam)*. Superintendent Course, Class 142, Police College. (In Thai).

Tharathonpitak, R., and Sinloima, P. (2020). Development of Investigative Web Applications for Analysis. Information on the Geographic Address of the Suspect or Defendant According to the Court Arrest Warrant. *Engineering Journal Rajamangala University of Technology Thanyaburi*. 18(2), 11-21. (In Thai).
